एवंशापकीर्तनव्याजेनमहतामवज्ञानकर्तव्येतिसूचितमर्थंकंठतोपिवक्तुंप्राह युधिष्ठिरेत्यादिना धृतिःसंकटेष्वविक्लवता दाक्ष्यंयत्नशीलता पराक्रमःशत्रूणामभिभावनहेतुःक्रिया देशकालयोरानुकूल्यंचेति विधानानांकार्याणांविधिरभ्युदयहेतुःअदेशेअकालेचकृतंधृत्यादिकमभिभवहेतुरित्यर्थः ॥ १ ॥ धृतिमंतइति कृतयुगेहिज्ञानप्राधान्यात्ज्ञानस्यचसर्वस्मिन्देशेकालेचाभ्युदयहेतुत्वात्नतत्रदेशकालप्रतीक्षा सीदित्यर्थः ॥ २ ॥ क्षत्रियाणांतुसर्वदैवैतत्पंचकमावश्यकमित्याह धृतिमानिति ॥ ३ ॥ ४ ॥ वृत्रहेतिपराक्रमंनिर्दिशति ॥ ५ ॥ संरंभात्कोमात् ॥ ६ ॥ ७ ॥ निकृतीनांवंचनापराणां ॥ ८ ॥ इममुपदे शंप्रकृतेयोजयति अधर्मज्ञइति अवलिप्तोगर्वितः ॥ ९ ॥ १० ॥ प्रथमंप्रथमोत्पन्नानिरक्षांसितत्संबंधित्वात्पक्षोपिप्रथमः रक्षोभयहेतावपितामिस्रपक्षेत्वंतत्रनिर्भयोवसेत्यर्थः केचित्तुइतएवप्रथमशब्दान्मा

धनदउवाच युधिष्ठिरधृतिर्दाक्ष्यंदेशकालपराक्रमाः॥ लोकतंत्रविधानानामेषपंचविधोविधिः॥ १ ॥ धृतिमंतश्चदक्षाश्चस्वेस्वेकर्मणिभारत॥ पराक्रमवि धानज्ञानराकृतयुगेऽभवन्॥ २ ॥ धृतिमान्देशकालज्ञःसर्वधर्मविधानवित् ॥ क्षत्रियःक्षत्रियश्रेष्ठप्रशास्तिपृथिवींचिरं॥ ३॥ यएवंवर्ततेपार्थपुरुषःसर्वक र्मसु ॥ सलोकेलभतेवीरयशःप्रेत्यचसद्गतिं ॥ ४॥ देशकालांतरप्रेप्सुःकृत्वाशक्रःपराक्रमं ॥ संग्रामस्त्रिदिवेराज्यंवृत्रहावसुभिःसह ॥ ५ ॥ यस्तुकेवलसंरंभा त्प्रपातंननिरीक्षते॥ पापात्मापापबुद्धिर्यःपापमेवानुवर्तते॥ ६॥ कर्मणामविभागज्ञःप्रेत्यचेहविनश्यति ॥ अकालज्ञःसुदुर्मेधाःकार्याणामविशेषवित् ॥ ७॥ वृथाचारसमारंभःप्रेत्यचेहविनश्यति॥ साहसेवर्तमानानांनिकृतीनांदुरात्मनां ॥ ८॥ सर्वसामर्थ्यलिप्सूनांपापोभवतिनिश्चयः॥ अधर्मज्ञोवलिप्तश्चबालबु द्धिरमर्षणः॥ ९॥ निर्भयोभीमसेनोयंतंशाधिपुरुषर्षभ ॥ आर्ष्टिषेणस्यराजर्षेःप्राप्यभूयस्त्वमाश्रमं॥ १०॥ तामिस्रंप्रथमंपक्षंवीतशोकभयोवस॥ अलकाः सहगंधर्वैर्यक्षाश्चसहकिन्नरैः॥ ११ ॥ मन्नियुक्तामनुष्येंद्रसर्वेचगिरिवासिनः॥ रक्षिष्यंतिमहाबाहोसहितंद्विजसत्तमैः॥ १२ ॥ साहसादनुसंग्रामःप्रतिबुध्य वृकोदरः॥ वार्यतांसाध्वयंराजंस्त्वयाधर्मभृतांवर॥ १३॥ अतःपरंचवोराजन्रक्ष्यंतिवनगोचराः॥ उपस्थास्यंतिवोराजन्रक्षिष्यंतेचवःसदा ॥ १४ ॥ तथै वचान्नपानानिस्वादूनिचबहूनिच ॥ आहरिष्यंतिमत्प्रेष्याःसदावःपुरुषर्षभाः ॥ १५ ॥ यथाजिष्णुर्महेंद्रस्ययथावायोर्वृकोदरः॥ धर्मस्यत्वंयथातातयोगोत्प न्नोनिजःसुतः॥ १६॥ आत्मजावात्मसंपन्नौयमौचोभौयथाश्विनोः॥ रक्ष्यास्तद्वन्ममापीहयूयंसर्वेयुधिष्ठिर॥ १७॥

सारंभेकृष्णपक्षस्यप्राथम्यमिच्छंति तदसत् पूर्वपक्षापरपक्षशब्दयोःक्रमेणशुक्लकृष्णयोरेवरूढत्वात् श्रौतेपिपौर्णमासतएवेष्ट्यारंभात् नचपूर्णोमासोस्यामितियोगात्पौर्णमास्यंतोमासइतिवाच्यं तत्रमासशब्द स्यचंद्रवाचित्वात् सूर्यामासाविचरंतादिवीतिमंत्रवर्णात् सूर्यामासासूर्याचंद्रमसावित्यर्थः निपुणतरमुपपादितमेतदस्माभिःकाण्वशतपथभाष्येएकपादीकांडे अलकाःअलकावासिनः ॥ ११ ॥ मन्नि युक्ताःरक्षिष्यंतिसहितंत्वामितिशेषः ॥१२॥ साहसादनुसंग्रामइतिप्रतिबुध्यवार्यतां ॥ १३ ॥ १४ ॥ १५ ॥ यथेति इंद्रादीनांऔरसपुत्रत्वाद्यथायूयंरक्ष्यास्तथाममापीतिश्लोकद्वयार्थः ॥ १६ ॥ १७ ॥

Digitized by Google